

Ermita de la Mare de Déu de la Salut - Santa Eulàlia de Madrona - Sant Pere i Santa Madrona

El Papiol

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Avinguda de Can Monmany, 89
Emplaçament Serra de Collserola, al vessant meridional de Puig Madrona
Alçada: 225

Coordenades:

Latitud: 41.44928
Longitud: 2.0253
UTM Est (X): 418585
UTM Nord (Y): 4589092

Classificació

Número de fitxa 08158 - 2
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Pre-romànic Romànic Modern Contemporani
Segle XII-XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Fou restaurada per l'SPAL de la Diputació l'any 1972.
Protecció Legal
Observacions protecció: BCIL 3651-I. Catàleg de Patrimoni Arquitectònic del Papiol.
Accés Restringit
Ús actual: Religios
Titularitat Pública
Titular: Bisbat de Sant Feliu, Carrer d'Armenteres, 35, 08980 Sant Feliu de Llobregat, Barcelona

Descripció

L'edifici es desenvolupa en una sola nau, amb capçalera trevolada. La part preromànica, de cap al segle X, abasta les dues terceres parts de ponent de la nau, i se suposa que devia estar coberta amb encavallades de fusta. D'aquesta fase és la finestra geminada de la façana de ponent i la finestra esqueixada senzilla del costat de la porta. Les parets de l'antiga construcció preromànica eren més primes i foren reformades interiorment a la reforma romànica. Els pocs elements conservats d'època preromànica (a part de l'estructura de la planta) són dues finestres, una doble separada per una petita columna de capitell corinti i una altra finestra que va quedar mig tapada per haver-s'hi afegit posteriorment un petit contrafort que en tapa just la meitat. La coberta és de volta de canó sostinguda per quatre arcs torals i s'hi afegiren els contraforts. La porta d'accès, situada a migdia, és posterior a l'edificació original, possiblement de finals del segle XII, i està resolta amb dos arcs dovellats en degradació i timpà llis. És romànica però se suposa que s'obre al mateix lloc que s'obria la porta original del temple preromànic. L'absis principal presenta decoració d'arcuacions entre lesenes. La part de ponent de la nau conserva l'aparell i dues finestres preromàniques.

Al terre, s'endevinen restes constructives probablement corresponents a l'antiga casa de l'ermità, que va ser eliminada l'any 1972, i d'altres desconeguts.

Observacions:

Una nota confusa provinent de l'història de la família de Can Doménech i feta a principi del segle XIX, parla d'un ritual particular: "els avis havien sentit dir dels seus avis com anaven a missa a Sant Pere de Madrona i que si no hi podien anar la seguien per focs que feien a dalt del Puig". (Jordà, 1998: 64).

L'Aplec de la Salut és una festa molt papiolenca, que organitza la Parròquia de Santa Eulàlia del Papiol amb el suport de l'Ajuntament de la localitat i diverses entitats i associacions locals.

La celebració comença dissabte. La preservació de l'entorn natural del Parc de Collserola impedeix seguir una tradició que havia estat consolidada, d'acampar a l'entorn de l'ermita per passar la nit de dissabte, amb una guitarra al voltant d'un foc, per exemple, o fer un concurs d'arrossos. Afegida a la construcció de culte, hi havia la casa de l'ermità, els fonaments de la qual encara semblen visibles al terra. Aquesta casa fou eliminada l'any 1972 (Faura Arís, 1996: 109).

Història

El nom de Madrona és documentat des del 1013 i des del 1017 el terme de Madrona. L'església de la Salut del Papiol era l'antiga parròquia de Santa Eulàlia de Santa Madrona (documentada amb seguretat el 1060). La decoració absidal permet situar amb seguretat la reforma de l'edifici dins les formes de l'arquitectura del segle XI, mentre que és més difícil de situar la datació de l'edifici primitiu, que es podria tractar, perfectament, d'una obra del segle X (Barral i Altet, 1981: 243).

Fou parròquia fins el 1315 quan Jaume II, atesa la demanda de Galceran Despapiol (senyor del lloc i del castell), autoritzà el trasllat de la parròquia al nucli habitat que s'havia format vora el castell. Llavors l'antic edifici, que va perdre l'esplendor que havia ostentat, va romandre com a capella rural sota l'advocació de Sant Pere de Madrona.

El 26 de juny de 1554 es va comprar un retaule procedent de l'església del monestir de Sant Cugat del Vallès, també sota l'advocació de Sant Pere.

Al s.XVI uns terratrèmols provocaren esquerdes en l'estructura de la nau, fet que obligà a construir els contraforts que envolten l'església.

Després d'haver estat reconstruït a causa del seu mal estat, al s.XVIII, a proposta del bisbe de Barcelona Diego de Astorga (1717), es va fer la donació d'una nova imatge de la Verge de la Salut, en substitució de la de Sant Pere de Madrona. Tot i això, sembla que la devoció a la Mare de Déu de la Salut és més antiga. A l'exposició de les "Artes santuarias antiguas y modernas", presentada a Barcelona l'any 1877, constava, amb el número 599 una "Imagen esculpida de la Virgen de la Salud de Papiol, s. XIII".

L'any 1757 es buiden les terres del cementiri, ja que el terraplè ocasionava molta humitat a la capella; segurament estava situat a la part nord (Jordà: 1998).

De les múltiples inhumacions que es degueren fer en aquest lloc, se sap que l'any 1564, amb motiu de la pesta, Amigó del Mas, Pere Puig i una filla de Toni Busquets, els quals havien mort de pesta, foren inhumats al cementiri de l'ermita.

Fou restaurada el 1911, mentre n'era rector Josep Rull, durant la Guerra Civil Espanyola fou saquejada, fet que no afectà l'edifici.

L'any 1926, el Sr, Plaja de Rubí, per encàrrec del Rector-Doctor Josep Rull i Picassò, va decorar amb un patocràtor l'absis. Aquestes pintures, van ser eliminades a la restauració de la Diputació de Barcelona de l'any 1972.

Bibliografia

Barral i Altet, X. (1981) L'art pre-romànic a Catalunya. Segles IX-X. Barcelona: Edicions 62.

Faura Arís, A. (1996) L'Abans del Papiol. Recull gràfic 1890-1960. El Papiol: Ed.: Efadós. Col·lecció: Baix Llobregat.

Jordà, J.M. (1998) Albirant la història de l'ermita de la Mare de Déu de la Salut del Papiol. El Papiol: Efadós.

